

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Jul 2009

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

SADRŽAJ

I SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA.....	8
III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	11
IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	15
REGULATORNA TELA.....	15
DRŽAVNI ORGANI	16
KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE	19
REALIZACIJA VLADINIH INTERVENTNIH MERA ZA POMOĆ MEDIJIMA U USLOVIMA KRIZE.....	19
V PROCES DIGITALIZACIJE.....	20
VI PROCES PRIVATIZACIJE	21
VII ZAKLJUČAK	22

Ovaj Izveštaj realizovan je zahvaljujući građanima SAD u okviru programa podrške medijima Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Izneti stavovi pripadaju isključivo autoru i ne predstavljaju zvaničan stav USAID-a i IREX-a.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Sloboda medija i pravo na slobodu izražavanja, kroz pravo na javno informisanje, uređeni su, pre svega, Zakonom o javnom informisanju. Ovim zakonom se garantuje sloboda izražavanja, zabranjuje njeno ograničavanje, bilo kakav pritisak ili uticaj na medije. U posmatranom periodu, zabeležene su različite povrede slobode izražavanja, a ovde su izdvojene one karakteristične. Zabeležen je manji broj pretnji medijima i novinarima, ali je prva polovina meseca obeležena nezapamćenom kampanjom koju je dnevni list *Kurir* vodio protiv medijske kuće *B92*.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Beograd, 1.7.2009 – Dnevni list *Kurir* optužio je *RTV B92* da priprema naručenu televizijsku emisiju, koja treba da posluži kao medijska priprema za hapšenje osnivača *Kurira*, Radisava - Raje Rodića. Po *Kuriru*, osnov za emisiju čine "montirane prijave i slučajevi koje je protiv *Kurira* i Rodića pokrenuo ministar za ekonomiju i regionalni razvoj Mlađan Dinkić", a *B92* će emisiju pripremiti i emitovati da bi vratila dug ministru za omogućen povoljan kredit. *Kurir* je optužio Dinkića i da dostavlja *B92* kopije dokumenata koje su poreski policajci odneli iz *Kurira*, uz komentar da, budući da Poreska uprava u tim dokumentima nije našla ništa protivzakonito, iste sada *B92* koristi za medijski linč.

1.2. Beograd, 2.7.2009 – Dnevni list *Kurir* optužio je *RTV B92* da gubitak u poslovanju od oko 8,5 miliona evra u protekle četiri godine, pokriva milionskim iznosima koje su im proteklih godina uplaćivala državna preduzeća i domaći tajkuni, kao i donacijama iz inostranstva. *Kurir* je za favorizovanje *B92* optužio potpredsednika Vlade, Mlađana Dinkića, predsednika Upravnog odbora Fonda za razvoj Srbije koji je *B92* odobrio kredit od 42 miliona dinara.

1.3. Novi Sad, 3.7.2009 - Lider LSV-a i narodni poslanik Nenad Čanak najavio je tužbe protiv medija koji izveštavaju o njegovom sporu s bivšom suprugom oko starateljstva nad zajedničkim sinom. Mediji su preneli da je Čanak iskoristio politički uticaj na kadrove iz svoje stranke u Centru za socijalni rad kako bi izdejtvoavao da do okončanja spora dete bude poverereno njemu, a zbog navodno smanjene sposobnosti majke usled trudnoće.

1.4. Beograd, 3.7.2009 – Dnevni list *Kurir*, optužio je *TV B92* da je svoj prilog o vlasničkoj strukturi i firmama koje su povezane s *Kurikom* i Radisavom Rodićem, napravio na osnovu privatnog dokumenta čiju kopiju je poreski policajac Branislav Vuković, bez naloga i odobrenja, odneo je iz redakcije *Kurira* prilikom vršenja kontrole. *B92*, po *Kuriru*, na ovaj način potpredsedniku Vlade Mlađanu Dinkiću vraća

uslugu učinjenu izdavanjem zgrade Narodne banke Srbije pod uslovima povoljnijim od tržišnih.

1.5. Beograd, 4.7.2009 – Dnevni list *Kurir*, pozivajući se na anonimni izvor, optužio je Ministarstvo ekonomije i potpredsednika Vlade, ministra Mladana Dinkića da mesečno plaćaju 183.000 evra *Televiziji B92*.

1.6. Beograd, 6.7.2009 – Dnevni list *Kurir*, objavio je da "vlasnici *RTV B92* u panici pokušavaju da prodaju većinski paket akcija ove medijske kuće". Kupac, po anonimnom izvoru *Kurira* "iz vrha vlasti", nije nađen, "zbog velikih gubitaka *RTV B92*".

1.7. Beograd, 7.7.2009 – Dnevni list *Kurir* objavljuje da većinski paket akcija *B92* pripada kompaniji američkog finansijskog tajkuna Džordža Soroša već punih šest godina, te da *B92* tako krši Zakon o radiodifuziji, prema kojem strana fizička i pravna lica ne mogu imati više od 49 odsto učešća u kapitalu emitera.

1.8. Beograd, 9.7.2009 – Dnevni list *Kurir* objavljuje kako je "američki državljanin, tajkun i bivši taksista Slobodan Vučićević", navodno izbegao da plati porez na kapitalnu dobit ostvarenu uvećanjem vrednosti kapitala *B92* nakon što je njegova kompanija učestvovala u dokapitalizaciji te medijske kuće 2006. godine. *Kurir* takođe piše da je dokumentaciju do koje je došao dostavio poreskoj policiji.

1.9. Beograd, 13.7.2009 – *Glas Javnosti* piše kako poreska policija šikanira redakcije *Kurira*, *Glasa javnosti* i firme povezane sa ovim listovima, zahtevajući, mimo propisa, dostavljanje dokumentacije koja se odnosi na poslovanje u 1990. godini, a za koju dokumentaciju, pokretač *Kurira* i *Glasa javnosti*, Radisav Rodić tvrdi da su je oduzeli službenici Državne bezbednosti, Poreske uprave i Trgovinskog suda u Beogradu, još pre oktobarskih promena 2000. godine.

1.10. Beograd, 15.7.2009 - Desničarsko udruženje građana „Naši“ iz Arandjelovca izlepilo je u nekoliko gradova plakate na kojima se nalaze slike osoba „najomraženijih“ u Srbiji, zbog navodne „srbofobije“, kao i logo *Televizije B92* ispod koga je napisano „najomraženiji u Srbiji, bez konkurencije“. Državni sekretar u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Marko Karadžić, ocenio je da se na ovaj način prave liste za odstrel, kao i da će autori plakata zbog ugrožavanja sigurnosti više ljudi odgovarati pred zakonom.

1.11. Beograd, 19.7.2009 - Dnevni list *Kurir* objavljuje kako Marija Nenić, autorka emisije "Patrola" koja se emituje na *Televiziji B92*, navodno zida kuću bez građevinske dozvole i na tuđem zemljištu. *Kurir* novinarku dovodi u vezu i sa nestankom "pod nerazjašnjenim okolnostima" navodnog pravog vlasnika zemljišta, Milorada Dimića. *B92* je protestovao povodom neobjavljivanja odgovora Marije Neniću u *Kuriru*, te ukazao da je tekst o navodnom zidanju kuće bez dozvole, samo zloupotrebljen zarad

objavljivanja kućne adrese i podataka o članovima porodice novinarka čija emisija za temu ima aktuelne kriminalne događaje, čime je ozbiljno ugrožena njihova bezbednost.

1.12. Novi Sad, 22.7.2009 - Trojicu sindikalnih aktivista "Dnevnik holdinga", Nikolu Bogićevića, Zorana Krstića i Čabu Turzu, privela je i zadržala više od 4 sata novosadska policija. Privođenjem sindikalnih aktivista prekinut je protest zaposlenih u "Dnevnik holdingu" koji su u štrajku zbog neisplaćenih zarada i nejasnog statusa preduzeća čija je privatizacija prekinuta pre tri godine. Jedan od privedenih aktivista izjavio je da će policija protiv njih podneti prekršajnu prijavu zbog ometanja saobraćaja i krivičnu prijavu zbog ometanja službenog lica u vršenju dužnosti. "Dnevnik holding" je državna kompanija čija zavisna preduzeća izdaju veći broj specijalizovanih časopisa. "Dnevnik holding" je i manjinski vlasnik „Dnevnik Vojvodina Press“-a, kompanije koja izdaje novosadski dnevni list „Dnevnik“, a čiji je većinski vlasnik nemački WAZ.

Ustavom Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 98/2006) zajemčena je sloboda mišljenja i izražavanja, kao i sloboda da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obaveštenja i ideje. Ustav dalje predviđa da se sloboda izražavanja može zakonom ograničiti, pod uslovom da je to neophodno radi zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije. Zakonom o javnom informisanju ("Službeni glasnik RS", br. 43/2003, 61/2005), dalje je predviđeno da niko ne sme, ni na posredan način, ograničavati slobodu javnog informisanja, ni jednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Zakon posebno predviđa da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla.

Zakon predviđa i da su nosiocima državnih i političkih funkcija ograničena prava na zaštitu privatnosti, ako je informacija važna za javnost, s obzirom na činjenicu da lice na koje se odnosi informacija vrši određenu funkciju. Prema navodima medija, početkom meseca zabeležen je slučaj u kome je lider jedne od stranaka vladajuće koalicije i narodni poslanik Nenad Čanak, pokušao da najavama tužbi protiv medija, osujeti objavljivanje tekstova koji su za temu imali njegovo korišćenje političkog uticaja na stranačke kadrove u Centru za socijalni rad, u sporu s bivšom suprugom oko starateljstva nad zajedničkim sinom (vidi pod 1.3.)

Ono što je posebno obeležilo posmatrani period jeste nastavak kampanje protiv B92 vođen, pre svega od strane dnevnih listova Kurir i Glas javnosti. B92 je u svom informativnom programu objavio prilog o tome da je veći broj kompanija povezanih sa osnivačem Kurira, Radisavom - Rajom Rodićem, duže od godinu dana u blokadi i da zbog toga, lica koja imaju

pravosnažne sudske presude za naknadu štete protiv Kurira ne mogu da se naplate. B92 je ukazao da je nejasno na koji način, list koji je toliko dugo nelikvidan i dalje izlazi, plaća papir, štampu, novinare i saradnike, kao i gde završava novac od prodaje lista i oglasa koji se u njemu objavljuju. Nakon toga, usledila je lavina tekstova, pre svega u Kuriru, često i međusobno kontradiktornih, usmerenih protiv B92. Kurir je pisao da je B92 u ozbiljnim dugovima, da vlasnici neuspešno pokušavaju da prodaju tu kompaniju, da B92 objavljuje priloge naručene od strane potpredsednika Vlade Mladana Dinkića, da je B92 favorizovan od strane državnih preduzeća pri naručivanju medijskih kampanja, da od države dobija u zakup poslovni prostor po ceni nižoj od tržišne, da zbog većinskog stranog vlasništva krši odredbe Zakona o radiodifuziji, pri čemu su objavljivani netačni podaci o vlasničkoj strukturi, odnosno kao vlasnici navođena lica koja u vlasništvu uopšte ne učestvuju (npr. Džordž Soroš). (vidi pod 1.1, 1.2, 1.4. 1.5. 1.7)

Sa generalnih napada na B92, Kurir je prešao i na lične napade na pojedine akcionare i novinare. Tako je Slobodan Vučićević, čija kompanija NCA Media poseduje akcije B92, optužen da je izbegao da plati poreze u vezi sa svojim vlasničkim učešćem u B92. Kurir je takođe objavio tekst o Mariji Nenić, autorki emisije "Patrola", svojevrsne crne hronike, da zida kuću bez građevinske dozvole i na zemljištu čoveka koji je nestao "pod nerazjašnjenim okolnostima". U tekstu se objavljuje ne samo kućna adresa ove novinarkе, već i za sam tekst potpuno nebitan podatak o tome, da na toj adresi živi sa detetom. (vidi pod 1.8. i 1.11.)

U važećem Kodeksu ponašanja emitera, Republička radiodifuzna agencija (RRA) je propisala da je za elektronske medije vođenje dugotrajnih ili ponavljanih kampanja bez relevantnih novih podataka koji bi opravdali produženo ili ponovljeno izveštavanje, zabranjeno, i da može poslužiti kao osnov za izricanje različitih mera, među kojima je i oduzimanje dozvole za emitovanje. Štampani mediji u Srbiji, međutim, nemaju odgovarajuće samoregulatorno telo koje bi u ovakvim slučajevima reagovalo.

2. Sudski postupci

2.1. Požarevac, 3.7.2009 - Republički poslanik DSS-a Dragan Šormaz, platio je udovici pokojnog novinara Mileta Veljkovića, 420.000 dinara, na ime naknade nematerijalne štete i troškova postupka, po presudi Okružnog suda u Požarevcu. Pokojni Veljković je u julu prošle godine poginuo u saobraćajnoj nesreći. Šormaz je u spornom tekstu objavljenom u nedeljnim novinama „Smederevska sedmica“ 2003. godine, optužio novinara da je izmislio da je bio ošamaren i izbačen sa sednice lokalnog DSS-a, sa koje je želeo da izveštava.

2.2. Novi Sad, 10.7.2009 - Novinarka Milijana Baletić vraćena je sudskom presudom na posao u *Radio-televiziju Vojvodine* (RTV). Baletićeva je ostala zapamćena kao perjanica nacionalno ostrašćenog novinarstva na državnoj televiziji u

vreme Miloševićevog režima. Nezavisno društvo novinara Vojvodine izrazilo je „zaprepašćenje“ zbog odluke suda da se Baletićeva vrati na posao.

2.3. Beograd, 15.7.2009. – Izdavač dnevnog lista Politika, „Politika novine i magazini”, Milan Mišić, glavni i odgovorni urednik lista i Rade Stanković, novinar, obavezani su presudom Okružnog suda u Beogradu da Julijani Nedeljković iz Male Ivanče, na ime naknade nematerijalne štete, solidarno isplate iznos od 100.000 dinara sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom. Okružni sud je takođe naložio da *Politika* objavi presudu, što je ovaj list i učinio. Sud je našao da je *Politika* povredila čast i ugled Julijane Nedeljković u tekstu koji se bavio sporom koji ona, nakon što su joj preminuli i bivši suprug i sin, oko porodične imovine vodi sa svojom snahom.

2.4. Beograd, 15.7.2009. - Prvi Opštinski sud u Beogradu doneo je prvostepenu presudu u predmetu po tužbi potpredsednika Vlade, Mlađana Dinkića, kojom je izdavača *Kurira* i odgovornog urednika Rada Jerinića, obavezao da Dinkiću naknade nematerijalnu štetu u iznosu od milion dinara. Potpredsednik Vlade je tužbu podneo zbog tekstova objavljenih 15. i 16. oktobra 2008. godine, pod naslovima „Ko laže, taj i krade: Opet slagao" i „Pale maske". Rade Jerinić izjavio je da se *Kurir* već žalio na ovu presudu.

2.5. Beograd, 21.7.2009. - Vrhovni sud Srbije preinačio je presudu Okružnog suda u Beogradu kojom je odgovorni urednik *TV B92* Veran Matić, pod pretnjom novčanog kažnjavanja, obavezan da objavi odgovor neuropsihijataru i sudskog veštaka Marka Maksimovića iz Novog Sada, tako što je odbio Maksimovićev zahtev, kao neosnovan. Vrhovni sud našao je da Maksimovićev odgovor nije ispunjavao uslove za objavljivanje po Zakonu o javnom informisanju.

U posmatranom periodu, posebno su interesantne dve presude. Prva, kojom je Politika obavezana da objavi presudu Okružnog suda u Beogradu, po tužbi Julijane Nedeljković iz Male Ivanče. (vidi pod 2.3.) Srpskim Zakonom o obligacionim odnosima, predviđeno je da u slučaju povreda prava ličnosti sud može narediti i objavljivanje presude, ako se time može ostvariti svrha koja se postiže naknadom. Zakonom o javnom informisanju, predviđeno je da je odgovorni urednik glasila dužan da presudu kojom je izrečena obaveza naknade štete objavi bez ikakvog komentara i bez odlaganja. U praksi se presude izuzetno retko objavljuju, a gotovo nikada bez komentara. U tom smislu se primer Politike koja je ovu presudu objavila, može oceniti kao pozitivan. Ostaje međutim konstatacija da je veliko pitanje u kojoj meri objavljivanje samo izreke presude, bez ikakvih informacija o čemu se uz sporu zapravo radilo i na koji je način medij povredio prava tužioca, realno može predstavljati satisfakciju za tužioca, posebno u situaciji kada od spornog teksta do presuđenja prođu godine.

Druga, posebno značajna presuda je ona Vrhovnog suda Srbije, kojom je preinačena ranija presuda Okružnog suda u Beogradu u sporu za objavljivanje odgovora, koji je vodio neuropsihijatar i sudski veštak, Marko Maksimović iz Novog Sada, protiv TV B92, odnosno Verana Matića kao odgovornog urednika (vidi pod 2.5.) Naime, tri kratke Maksimovićeve izjave bile su objavljene u programu istraživačkog novinarstva "B92 istražuje – Lovci na imovinu" u septembru 2007. godine. Emisija se bavila slučajevima u kojima je starim, često senilnim licima, u sudskim postupcima oduzimana poslovna sposobnost, da bi zastupnici koje bi im sud postavio, nakon toga otuđivali njihovu imovinu, ostavljajući ih bez ige ičega. Maksimovićeve izjave u emisiji odnosile su se na slučajeve u kojima je on kao neuropsihijatar veštačio sposobnost staraca da se brinu o svojim interesima. Nakon emitovanja, Maksimović je podneo zahtev za objavljivanje odgovora. B92 nije objavio odgovor, procenjujući da postoji zakonski osnov za neobjavljivanje. Tokom sudskog postupka, Maksimović, suprotno Zakonu o javnom informisanju tri puta menja sadržaj inicijalnog odgovora čije objavljivanje zahteva. Okružni sud u Beogradu u aprilu 2009. godine, donosi presudu kojom nalaže tuženom da objavi treću verziju odgovora, izmenjenog tokom postupka. B92 se žalio i u žalbi naveo da bi opstanak ovakve presude na pravnoj snazi, doveo do potpune pravne nesigurnosti. Naime, po Zakonu o javnom informisanju, u postupku koji se vodi radi objavljivanja odgovora, raspravlja se samo o tome, da li je u odnosu na konretan odgovor, postojala obaveza odgovornog urednika da isti objavi. Ukoliko bi sudovi dozvoljavali tužiocima da, nakon što su podneli tužbu zbog neobjavljivanja odgovora, sadržaj tog odgovora prepravljaju, u praksi bi dolazilo do situacija u kojima bi urednici gubili sporove i kada su svoju odluku o neobjavljivanju prvobitno datog odgovora, doneli u skladu sa zakonom. Vrhovni sud je uvažio ovakvu argumentaciju i presudio da B92 nije bio dužan da objavi Maksimovićev odgovor, s obzirom da taj odgovor nije ispunjavao uslove za objavljivanje po Zakonu o javnom informisanju. Ovakvom presudom je povećana pravna sigurnost, te potvrđeno pravo odgovornih urednika, da uslove za objavljivanje odgovora, cene u skladu sa važećim zakonom i u odnosu na konkretan tekst odgovora koji su dobili.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

Implementacija Zakona o javnom informisanju, kao osnovnog medijskog zakona, obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o radiodifuziji

Beograd, 10.7.2009 – Savet Republičke radiodifuzne agencije (RRA) žalio se na rešenje Opštinskog organa za prekršaje u Majdanpeku kojim je Gordanu Ursuloviću izrečena opomena zbog emitovanja programa bez dozvole. U saopštenju Saveta

navodi se da je, uzimajući u obzir stepen društvene opasnosti, opomena neodgovarajuća sankcija za učinjeni prekršaj i obesmišljava napore RRA da iskoreni piratsko emitovanje.

Zakonom o radiodifuziji, predviđeno je da će se novčanom kaznom od 300.000 do 1.000.000 dinara kazniti za prekršaj pravno lice koje emituje program bez dozvole RRA, a da će se novčanom kaznom od 20.000 do 50.000 dinara za isti prekršaj kazniti i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice. U skladu sa Zakonom o prekršajima koji je primenjivan u konkretnom postupku, umesto propisane kazne za prekršaj, može se izreći opomena, ako postoje okolnosti koje u znatnoj meri umanjuju odgovornost učinioca, tako da se može očekivati da će se ubuduće kloniti vršenja prekršaja i bez izricanja kazne. Nije poznato koje su okolnosti u konkretnom slučaju u znatnoj meri umanjivale odgovornost učinioca, te na osnovu čega je Opštinski organ za prekršaje u Majdanpeku našao da se, u slučaju Gordana Ursulovića, može očekivati da će se ubuduće kloniti vršenja prekršaja i bez izricanja kazne. Ova odluka, međutim, potvrđuje i ranije iznošene navode RRA da je kaznena politika za piratsko emitovanje neprihvatljivo blaga, te da zaista u priličnoj meri obesmišljava napore da se piratsko emitovanje iskoreni.

Beograd, 10.7.2009 – U službenom glasniku Republike Srbije broj 50/2009 objavljen je Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o merilima za utvrđivanje visine naknade za emitovanje radio i/ili televizijskog programa. Izmenama je osnovica za utvrđivanje naknade smanjena sa 13,5 dinara na 12,825 dinara. Takođe je predviđena jedinstvena formula izračunavanja naknade za sve zone pokrivanja. Iznos naknade za svakog pojedinačnog emitera, utvrđuje se tako što se broj stanovnika u zoni pokrivanja množi koeficijentom 0,6 i osnovicom, koja je utvrđena Pravilnikom. Koeficijent 0,6 je proporcionalan obavezi komercijalnih emitera da obezbede kvalitetan prijem signala za najmanje 60% stanovništva u zoni pokrivenosti signalom.

Izmenama Pravilnika, najavljenim u sklopu interventnih mera za pomoć medijima u krizi koje je Vlada Republike Srbije usvojila 25. juna, realno su smanjene naknade pojedinim lokalnim i regionalnim emiterima i do 40%. Nacionalnim emiterima naknade su smanjene samo za 5%. Pozitivno je i što je formula za obračun naknade jednostavnija, te emiteri lakše mogu proveravati ispravnost obračuna koji vrši RRA. Ostaje, međutim i dalje problem što, i pored toga što Zakon predviđa dva kriterijuma za obračun naknada (broj stanovnika na području na kome se emituje program i programsku koncepciju emitera), Pravilnik programsku koncepciju kao kriterijum ne uvažava u dovoljnoj meri. Programska koncepcija emitera, odnosno poreklo i vrsta programa, tretiraju se u Pravilniku isključivo kao osnov za naknadno umanjenje naknade, najviše do 20%. U praksi ovakvo umanjenje odobreno je samo televiziji B92 zbog visokog udela sopstvene produkcije i posebno sopstvene produkcije

informativnog programa, u programu koji ovaj emiter emituje. Utisak je da RRA ne primenjuje u dovoljnoj meri mehanizme kojima bi se, kroz fleksibilniji obračun naknade, stimulisali kvalitetniji programi, odnosno programi od posebnog javnog interesa.

Beograd, 17.7.2009 – Savet Republičke radiodifuzne agencije (RRA), povodom odluke Vlade Srbije o proglašenju Dana žalosti zbog pogibije srpskih turista u teškoj saobraćajnoj nesreći u Egiptu, objavio je na svojoj Internet prezentaciji obaveštenje u kome se navode programske obaveze emitera u Danu žalosti.

Objavljivanjem obaveštenja o obavezama emitera u Danu žalosti, RRA je u dobroj meri uticao na izbegavanje neujednačene prakse emitera u odnosu izvršavanje svojih programskih obaveza u slučajevima teških nesreća ili drugih tragičnih događaja. Obaveštenje je sadržalo uputstva koja su u svemu bila u skladu sa odredbama Zakona o obeležavanju dana žalosti na teritoriji Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 101/2005), a kojim propisom je utvrđena obaveza emitera da u takvim slučajevima obavezno emituju odluku o proglašenju dana žalosti i o programu njegovog obeležavanja, obaveste javnost o skupovima sećanja koje povodom dana žalosti, te da usklade programsku šemu tako što će umesto redovnih, pre svega zabavnih programa, emitovati programe prikladne danu žalosti.

3. Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

Beograd, 2.7.2009 – Služba poverenika za informacije od javnog značaja primila je na obradu, od početka svog rada pre četiri godine, 6.426 predmeta, od kojih je 5.600 rešeno. Poverenik Rodoljub Šabić ocenjuje da je služba prerasla u organ vlasti kome građani veruju, ali da nije uspeła da dobije i potrebnu podršku Vlade. On je tu ocenu ilustrovao činjenicom da bi služba trebalo da ima 69 saradnika, a ima ih samo 12. Šabić je takođe ukazao da broj neizvršenih rešenja raste i da u ovom trenutku iznosi 220, što „predstavlja poziv drugima da se upuste u kršenje zakona”.

U skladu sa odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Službeni glasnik RS", br. 120/2004, 54/2007), rešenja i zaključci poverenika su obavezujući, a njihovo izvršenje, u slučaju potrebe, obezbeđuje Vlada Republike Srbije. Informacija koju je Poverenik Rodoljub Šabić izneo, a da u ovom trenutku postoji 220 neizvršenih rešenja, ukazuje da Vlada Republike Srbije, mimo svoje zakonske obaveze, zapravo ne obezbeđuje izvršenje Poverenikovih rešenja, što ukazuje na opstrukciju primene zakona.

4. Ostali zakoni od značaja za medije

Kroz monitoring sproveden u ovom periodu, nisu primećene bitne novine u odnosu na implementaciju ostalih zakona od značaja za medije.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

1. IZMENE ZAKONA O JAVNOM INFORMISANJU

Vlada Republike Srbije usvojila je 9.7.2009. godine izmene Zakona o javnom informisanju koje, kako je saopšteno, predviđaju veću transparentnost vlasničke strukture medija i primenu evropskih normi u zaštiti ljudskih prava i uputila ih Parlamentu na usvajanje. Predlog zakona je uvršćen po hitnom postupku na dnevni red 11. vanrednog zasedanja Parlamenta, koje je otpočelo 16. jula. *Vladin Predlog zakona, u okviru izveštaja sa 119. sednice, možete preuzeti [ovde](#)*

Navedeni Predlog zakona, izazvao je burnu reakciju i protivljenje brojnih medijskih udruženja, kao i šire javnosti.

U Nezavisnom udruženju novinara Srbije (NUNS) kažu da ta organizacija nije imala uvid u tekst predloga izmena i dopuna Zakona o javnom informisanju. Predsednica NUNS-a, Nadežda Gaće, istakla je da ne bi bilo dobro da se odredbe o registru medija regulišu ovim zakonom, a da se ne usvoji Zakon o medijskoj koncentraciji koji je prošao javnu raspravu.

Udruženje novinara Srbije (UNS) izrazilo je zabrinutost zbog „brzine i netransparentnosti“ u donošenju Predloga izmena Zakona o javnom informisanju. U saopštenju UNS-a, ističe se da drastično povećanje kazni može imati efekat zastrašivanja, pa i gašenja medija.

Nezavisno društvo novinara Vojvodine saopštilo je da se protivi Predlogu izmena Zakona o javnom informisanju, jer u njegovom kreiranju nije konsultovana struka.

Upravni odbor Asocijacije medija ocenio je da se pojedinim odredbama Predloga izdavači stavljaju u neravnopravan položaj u odnosu na ostale privredne subjekte. Osnovne primedbe Asocijacije medija, odnose se na uvođenje depozita za štampane medije, vezivanje kazni za prodati tiraž i oglasni prostor, kao i na samu visinu kazni.

Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) protestovala je što se izmenama medijskih zakona u Srbiji pristupa bez odgovarajuće javne rasprave i ukazala da neka od rešenja u Predlogu zakona, promašuju cilj i objektivno predstavljaju opasnost po slobodu izražavanja u Srbiji. *Saopštenje ANEMa, videti [ovde](#)*

Poverenik za informacije Rodoljub Šabić upozorio je da je Predlog zakona u suprotnosti sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i da je visina zaprećenih kazni za naše prilike prevelika.

Saša Janković, zaštitnik građana, kritikovao je užurbanu proceduru u kojoj je predlog pripreman.

Vlada Srbije je prihvatila određene amandmane na sopstveni Predlog izmena Zakona o javnom informisanju, čija se suština svodi na ukidanje osnivačkog kapitala i smanjenje visina kazni predviđenih prvobitnim tekstom Predloga.

Predlog izmena Zakona o javnom informisanju, sa prihvaćenim amandmanima, predviđa:

- uvođenje Registra javnih glasila, koji vodi Agencija za privredne registre, a čiji način vođenja bliže uređuje nadležni ministar;
- obavezu obustavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila za osnivača čiji je račun u blokadi duže od 90 dana u periodu od godinu dana;
- visoke novčane kazne (do 20 miliona dinara) i meru zabrane obavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila za osnivače koji ne upišu javna glasila u registar ili nastave da ih izdaju i u slučaju blokade duže od 90 dana;
- potpunu zabranu raspolaganja pravom na javno glasilo ili pravom na izdavanje javnog glasila
- zabranu osnivanja javnog glasila pod imenom koje može izazvati zabunu u pogledu identiteta sa javnim glasilom koje je prestalo da izlazi ili je brisano iz registra, a koja zabrana važi godinu dana od dana izdavanja poslednjeg primerka;
- visoke novčane kazne za povredu prezumpcije nevinosti i prava maloletnika, u visini od 25% do 100% zbira vrednosti ukupno prodatog tiraža na dan objavljivanja informacije i vrednosti prodatog oglasnog prostora u tom broju javnog glasila; kod elektronskog javnog glasila, kazne su od 25% do 100% vrednosti oglasnog prostora u danu u kome je emitovan program u okviru kojeg je objavljena informacija; kazne su čak sedmostruko više, ako je povreda prezumpcije nevinosti ili povreda prava maloletnika izvršena na naslovnoj strani štampanog, odnosno u informativnom programu elektronskog medija;
- visoke novčane kazne (do 10 miliona dinara) za osnivače koji ne objave impresum, ili ga objave na nepropisan način, koji nisu imenovali odgovornog urednika, ili su za odgovornog urednika imenovali lice sa imunitetom ili bez prebivališta u Srbiji, ako ne ispunjavaju obavezu čuvanja objavljenih izdanja, odnosno emitovanog programa, odnosno ako bez opravdanog razloga ne stave na uvid objavljena izdanja, odnosno emitovani program.
- visoke novčane kazne (do 10 miliona dinara) za osnivače koji ne objave odgovor, ispravku, naknadnu informaciju o ishodu krivičnog postupka, odnosno presudu po pravosnažnoj sudskoj odluci, ili ih ne objave u rokovima i na način predviđen

zakonom, kao i ako objavljivanje odgovora, ispravke, naknadne informacije o ishodu krivičnog postupka, odnosno presude uslovljavaju plaćanjem naknade.

MIŠLJENJE

Mišljenja smo da predlog izmena Zakona o javnom informisanju nije u skladu sa evropskim standardima. Prvo, krajnje je neprihvatljivo da se izmene vrše na prečac i bez odgovarajuće javne rasprave. Drugo, neprihvatljiva je mera zabrane obavljanja delatnosti kao sankcija za neupisivanje u registar, i to posebno u situaciji kada se ne zna koje će sve podatke sadržati registar i kako će se voditi. Treće, iscrpnu listu podataka koji će se voditi u registru, valjalo bi propisati zakonom, a ne ostavljati za naknadno regulisanje podzakonskim aktima. Četvrto, mera zabrane distribucije informacija važećim Zakonom uslovljena je neophodnošću sprečavanja pozivanja na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalnog integriteta Republike, propagiranje rata, podstrekavanje na neposredno nasilje ili zagovaranje rasne, nacionalne ili verske mržnje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, a može se odrediti samo kada od objavljivanja informacije neposredno preći ozbiljna, nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način. Neprihvatljivo je širenje primene ovakve mere kroz institut zaštitne mere zabrane obavljanja delatnosti izdavanja javnih glasila. Peto, propisane novčane kazne nisu srazmerne (proporcionalne) cilju kojem se njihovim uvođenjem teži, i mogu imati značajan odvraćajući efekat ("chilling effect") na slobodu izražavanja.

Predlog ovog zakona, prošao je raspravu u načelu i u pojedinostima. Glasanje je odloženo do završetka letnje pauze u radu Skupštine, odnosno do 31.08.2009. Prema poslovniku Skupštine, zakon više ne može biti povučen sa dnevnog reda. Ukoliko Zakon bude usvojen u načelu, tekst Predloga zakona može biti korigovan jedino usvajanjem već predloženih amandmana koji su prošli raspravu.

2. ZAKON O NACIONALNIM SAVETIMA NACIONALNIH MANJINA

Vlada Republike Srbije usvojila je 2.7.2009. godine Predlog zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, koji je sačinilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Predlogom se, u direktnoj suprotnosti sa odredbama Zakona o javnom informisanju i Zakona o radiodifuziji, predlaže da nacionalni saveti nacionalnih manjina osnivaju ustanove i privredna društva za obavljanje novinsko-izdavačke i radio-televizijske delatnosti i vrše prava i obaveze osnivača javnih glasila. Predlogom se takođe predviđa da Republika, pokrajina ili lokalne samouprave mogu preneti osnivačka prava na postojećim javnim medijima na nacionalne savete, uz garancije nastavka njihovog budžetskog finansiranja.

Važećim Zakonom o javnom informisanju, osnivači javnog glasila, osim u slučaju javnog radiodifuznog servisa, ne mogu biti država i teritorijalna autonomija, kao ni pravna lica koja su u pretežnom delu u državnoj svojini ili koja se u celini ili pretežnim delom finansiraju iz

javnih prihoda. Važećim Zakonom o javnom informisanju i Zakonom o radiodifuziji takođe je predviđena obavezna privatizacija svih državnih medija, izuzev javnog radiodifuznog servisa i novinske agencije Tanjug.

Vladin Predlog zakona, u okviru izveštaja sa 116. sednice, možete preuzeti [ovde](#)

Saopštenje ANEMa, videti [ovde](#)

MIŠLJENJE

Ovakvim zakonskim predlozima Vlada potvrđuje odsustvo bilo kakve jasne medijske strategije i kreira dodatne probleme, pre svega u sferi privatizacije medija, kao što je to bio slučaj sa, krajem 2007. godine, usvojenim Zakonom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o glavnom gradu. Posebno je neprihvatljivo što Vlada uporno zastupa tezu da se dostignuti nivo manjinskih prava, i to posebno prava na informisanje na manjinskim jezicima, može braniti isključivo zadržavanjem državnog, odnosno kreiranjem nekog novog, paradržavnog vlasništva i s njim nužno povezane vlasničke kontrole nad medijima.

3. ZAKON O NEDOZVOLJENOM OBJEDINJAVANJU I JAVNOSTI VLASNIŠTVA JAVNIH GLASILA

Zakon o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva, čiji nacrt je uradila radna grupa koju je formiralo Ministarstvo kulture, i koji je Ministarstvu predat još u aprilu ove godine, Vlada još uvek nije usvojila i poslala Narodnoj skupštini. Iz činjenice da je Vlada u međuvremenu usvojila predlog izmena Zakona o javnom informisanju, koji, kao i Zakon o medijskoj koncentraciji i javnosti medijskog vlasništva uvodi registar javnih glasila, može se zaključiti da se od usvajanja ovog zakona odustalo.

4. ZAKON O SLOBODNOM PRISTUPU INFORMACIJAMA OD JAVNOG ZNAČAJA

Pred Narodnom skupštinom nalaze se dva predloga Zakona o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, jedan koji je podnela Vlada Republike Srbije, i drugi koji je rezultat inicijative koju je potpisalo više od 30.000 birača. Zaštitnik građana podneo je 08.07.2009. Narodnoj skupštini Republike Srbije amandman na Vladin Predlog zakona, na zahtev Poverenika za informacije od javnog značaja. Ovim amandmanom, garantuje se zaštita izvorima informacija od javnog značaja (takozvanim „duvačima u pištaljku“) i istovremeno se teži potpunijem ostvarivanju Ustavom garantovanog prava građana na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja. *Vladin Predlog zakona, možete preuzeti [ovde](#), a predlog birača, [ovde](#)*

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

Pojedine aktivnosti RRA obrađene su u delu ovog izveštaja koji se bavi monitoringom implementacije Zakona o radiodifuziji.

RRA je, u skladu sa članom 39. stav 4. Zakona o radiodifuziji, 07.07.2009. godine uputila zahtev Republičkoj agenciji za telekomunikacije (RATEL) za izdavanje dozvola za radiodifuzne stanice (predajnike), za jedan broj regionalnih i lokalnih emitera. Za te stanice, RRA je donela odluke o izdavanju dozvola za emitovanje još 29. 12. 2008. godine (po konkursu od 20.05. 2008.), ali su one tek sada, odbijanjem uložениh prigovora, postale konačne u upravnom postupku. Reč je o stanicama: EM Radiju iz Knjaževca, koji je dobio regionalnu dozvolu za područje opština Knjaževac i Zaječar; Drina Radiju iz Loznice, koji je dobio regionalnu dozvolu za područje opština Loznica, Mali Zvornik i Ljubovija; TV K::CN iz Niša, koja je dobila lokalnu dozvolu za područje tog grada; Televiziju VIMINACIUM, koja je dobila lokalnu dozvolu za područje opštine Kostolac; Ka TV i TV Trstenik, koje su dobile lokalne dozvole za područje opštine Kraljevo; TV Jerina i TV SD koje su dobile lokalne dozvole za područje opštine Smederevo; Radija Saldo, koji je dobio lokalnu dozvolu za područje opštine Gadžin Han i Radija Nova Jasenica, koji je dobio lokalnu dozvolu za područje opštine Smederevska Palanka.

Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o merilima za utvrđivanje visine naknade za emitovanje radio i/ili televizijskog programa, objavljen u Službenom glasniku broj 50/2009, stupio je na snagu 18. jula, te je stručna služba RRA, već počela da šalje emiterima nova rešenja, kojima se iznos naknade utvrđuje u skladu sa izmenjenim Pravilnikom.

Ukazujemo da objavljivanje opštih akata RRA u Službenom glasniku, do sada nije uvek bila praksa tog tela, iako je ta obaveza utvrđena i Zakonom o javnim agencijama ("Službeni glasnik RS", br. 18/2005, 81/2005). Tako je sada, originalni Pravilnik, usvojen 24. 10. 2006. god, dostupan isključivo na Internet prezentaciji RRA, dok su u Službenom glasniku objavljene samo njegove izmene. Mišljenja smo, da bi zbog pravne sigurnosti, daleko primerenije bilo, da je, umesto samo izmena, u Službenom glasniku objavljen prečišćeni tekst Pravilnika.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

UO RATELa je, na sednici od 21.07.2009, doneo više rešenja o zabrani rada radio stanica, bez odlaganja, na neodređeno vreme. Ova rešenja su konačna i protiv njih se može voditi upravni spor pred nadležnim sudom. Pet rešenja doneta su zbog nedozvoljenog korišćenja linkova u opsegu od 370-396 MHz, od koga se 4 rešenja odnose na stanice koje inače imaju dozvole za emitovanje programa (za Radio Ritam i Radio Pančevo iz Pančeva; radio MFM i Radio NAXI iz Beograda). Taj opseg je, Planom namena, određen za potrebe posebnih delatnosti (Vojska, hitne službe). U neposrednim kontaktima, RATEL je emitere koji opseg od 370-396 MHz koriste za prenos modulacije od studija do predajnika, uputio na dozvoljena alternativna rešenja, od kojih su neka predložena u Uputstvu za dobijanje dozvola dostupnom na Internet prezentaciji

Ratela:

http://www.ratel.rs/editor_files/File/dozvole/uputstva/Uputstvo_za_dobijanje_dozvole_rev5_050509.pdf Još 20 rešenja doneto je protiv stanica koje emituju bez dozvola. Posebno je indikativan slučaj beogradskog preduzeća „HIT TELEKOM”, kome je izrečena mera zabrane rada za čak 5 piratski puštenih predajnika, na različitim lokacijama, kojima se pokriva gotovo cela Srbija.

RATEL je 08.07.2009. godine, postupajući po zahtevu RRA, objavio obaveštenje o rokovima za izdavanje dozvola za radiodifuzne stanice (predajnike) onim stanicama, kojima su dozvole za emitovanje od 29.12.2008. postale konačne, po odbijanju izjavljenih prigovora (vidi 2. pasus u tački 1 ovog dela izveštaja-RRA). Ove stanice su dužne da RATELu podnesu odgovarajuću tehničku dokumentaciju, shodno odredbama odgovarajućeg Pravilnika, najkasnije do 07.08.2009. godine. RATEL će dozvole izdati do 21.9.2009. godine.

UO RATELa je, na svojoj sednici održanoj 21. jula 2009. godine, doneo odluku da, shodno preporukama iz Vladinog zaključka kojim su usvojene Mere za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize, privremeno smanji, iznose naknada za korišćenje radio-frekvencija za 5%. Smanjenje se odnosi na naknade utvrđene za 2009.godinu. Odluka će stupiti na snagu po dobijanju saglasnosti Vlade Republike Srbije i objavljivanju u „Službenom glasniku“, što se nije dogodilo do zaključenja ovog izveštaja. http://www.ratel.rs/editor_files/File/Regulativa/Odluke/UO_090721/UO_1/Odluka%20o%20osprovođenju%20preporuka%20sadržanih%20u%20merama%20za%20pomoc%20medijima.pdf

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

Republička skupština je tokom jula održala tri vanredna zasedanja, pored još jednog, započetog u junu, a završenog 08.07.2009. godine. Za medijski sektor je najvažnije jedanaesto zasedanje, započeto 16.07, na čijem dnevnom redu su se, po hitnom postupku,

našli Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju i Predlog zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, o čemu je bilo više reči u prethodnom odeljku, o usvajanju novih zakona.

Odbor za kulturu i informisanje Narodne skupštine, razmatrao je 27. 07, Informaciju o postupku izbora dva člana Saveta Republičke radiodifuzne agencije Srbije. Udruženja radiodifuznih javnih glasila i novinara, kao ovlašćeni predlagači, dostavili su Odboru usaglašen predlog sa imenima dva kandidata za člana Saveta RRA. Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) i Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) predložili su novinarku Gordanu Sušu, a Udruženje novinara Srbije novinara Milana Bečejića. Oba kandidata podržali su ANEM i APRES (sa BARS-om i RTV PRESS-om), a Milana Bečejića podržala je i SRPSKA TV MREŽA. Članovi Odbora su odlučili da ovaj predlog dostave Narodnoj skupštini radi odlučivanja o izboru jednog kandidata za člana Saveta RRA.

Odbor je, takođe, konstatovao da su domaće nevladine organizacije predložile pet kandidata, te odlučio da predlagačima ostavi dodatni rok od 15 dana za usaglašavanje predloga, kako bi se došlo do liste sa dva kandidata. Ovakva odluka Odbora za kulturu i informisanje u skladu je sa poslednjim izmenama Zakona o radiodifuziji iz juna ove godine. Odbor za kulturu i informisanje će biti ovlašćen da samostalno suzi listu na dva imena, o kojima bi odlučivala Narodna skupština birajući jednog od predloženih kandidata, ako nevladine organizacije u ostavljenom roku ne usklade predlog i ne dođu do zajedničke liste sa dva kandidata.

Članovi Odbora za kulturu i informisanje razmotrili su na toj sednici i Informaciju o postupku izbora članova Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Srbije. Svoje predloge za kandidate za pet članova Programskog saveta srazmerno broju poslanika koje imaju u Narodnoj skupštini, dostavile su poslaničke grupe LDP, SPS i Poslanička grupa manjina. Odbor je ponovio poziv poslaničkim grupama, koje nisu predložile svoje kandidate za članove Programskog odbora, da to učine. Programski odbor je, u skladu sa Zakonom o radiodifuziji, savetodavni organ javnog servisa i organ koji zastupa interese gledalaca i slušalaca. Odbor ima 19 članova koje bira Narodna skupština, sedam iz redova narodnih poslanika, a 12, na predlog RRA, iz redova profesionalnih udruženja, naučnih ustanova, religijskih zajednica, udruženja građana, nevladinih organizacija i sl. Svoju obavezu je RRA ispunio još u junu 2009.

Izveštaj sa 14. sednice Odbora za kulturu i informisanje, videti ovde

4. MINISTARSTVO ZA TELEKOMUNIKACIJE I INFORMACIONO DRUŠTVO

Tokom jula, Ministarstvo je razmatralo zahtev Saveta RRA od 19. juna ove godine, za izmene i dopune Zakona o telekomunikacijama, unošenjem odredbi koje bi omogućile privremeno oduzimanje emisije opreme piratskim emiterima. Vođene su konsultacije i sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, između ostalog i o mogućnosti da emisiona oprema

piratskim emiterima bude oduzimana i u skladu sa važećim propisima. Do zaključenja ovog izveštaja, nije saopšteno kakvi su rezultati vođenih konsultacija.

Inače, zahtev Saveta RRA za izmene i dopune Zakona o telekomunikacijama, Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo dobilo je u trenutku kada je radna grupa koju je to ministarstvo formiralo, već završila rad na nacrtu Zakona o elektronskim komunikacijama, koji treba da zameni važeći Zakon o telekomunikacijama. Očekuje se da javna rasprava o Nacrtu zakona o elektronskim komunikacijama bude održana tokom jeseni.

5. MINISTARSTVO KULTURE

Ministarstvo kulture je, u posmatranom periodu, najviše bilo posvećeno odbrani svog predloga izmena Zakona o javnom informisanju, koji je Vlada Republike Srbije usvojila 9.7.2009. godine, a koji je u javnosti bio kritikovan kao restriktivan i neusklađen sa evropskim standardima.

Dana 30. jula 2009. godine, Ministarstvo je raspisalo Konkurs za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja. Sufinansiraoće se proizvodnja programskih sadržaja značajnih za ostvarivanje javnog interesa. Kao osnovni ciljevi konkursa, navode se, ostvarivanje prava građana na javno informisanje, razvoj medijskog pluralizma, te podsticaj medijskog stvaralaštva u oblasti kulture, nauke i obrazovanja.

Pravo učešća na konkursu imaju osnivači javnih glasila, kao i pravna lica registrovana za produkciju televizijskog i radijskog programa. Predloženi projekat se mora realizovati preko javnog glasila. Svaki predlagač može konkurisati samo sa jednim projektom i ne može konkurisati sa istim projektom sa kojim je već učestvovao na konkursu Ministarstva kulture.

Maksimalni iznos traženih sredstava za realizaciju projekta pojedinačno, iznosi 2 miliona dinara. Ministarstvo kulture pokriva do 80% ukupne vrednosti projekta, a dodeljena sredstva moraju biti utrošena do kraja marta 2010. godine.

Ukupan iznos namenjenih sredstava je 80 miliona dinara. U budžetu Ministarstva kulture za namenu ovog konkursa opredeljeno je 20 miliona dinara, a dodatnih 60 miliona dinara opredeljeno je u skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srbije o merama za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize. Konkurs je otvoren do 21.8.2009. godine, a rezultati će biti objavljeni najkasnije do 7.9.2009. godine.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

6. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma, korigovala je, na zahtev ANEM-a od 17.6.2009, godine svoje stimulatívne mere prema emiterima usvojene u maju ove godine, tako što je:

- a) Produžila rok za izmirenje obaveza dugovanja za 2008. godinu, umesto do kraja juna, do 15.09.2008, što je uslov za mogućnost izmirivanja razlike između akontaciono plaćenih naknada i iznosa konačnog obračuna za 2008, u šest rata.
- b) Potvrdila umanjenje naknada po konačnim obračunima za 2009. u iznosu od 20%, pod uslovom urednog izmirivanja dugovanja za 2009. godinu i ranijih dugova.

OFPS je Odluku o odobravanju dodatnih stimulatívnih mera objavio na svojoj Internet prezentaciji dana 7.7.2009. godine, čime su ove mere učinjene dostupnim i medijima koji nisu članice ANEM-a.

7. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela

Od 01.07.2009. godine, povećani su minimalni iznosi naknada koje emiteri plaćaju za korišćenje muzičkih dela za 12,5%. Do povećanja je došlo tako što je vrednost boda na osnovu koga se u skladu sa Tarifom Sokoja vrši obračun naknade povećana sa 8 na 9 dinara. Tarifa je izmenjena još u martu ove godine, izmena je objavljena u Službenom glasniku broj 29/2009 od 28. aprila ove godine, a 01. jula je samo otpočela njena primena. Neodustajanjem od ranije planiranog povećanja iznosa naknada, SOKOJ se praktično oglušio o preporuke iz Zaključka Vlade Republike Srbije o merama za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize od 25.6.2009. godine i za dodatnih 12,5% povećao minimalne iznose naknada. Izmjena tarife pogodiće najsiromašnije radio i TV stanice koje su obveznici plaćanja minimalnih naknada.

REALIZACIJA VLADINIh INTERVENTNIh MERA ZA POMOĆ MEDIJIMA U USLOVIMA KRIZE

Pitanje realizacije Vladinih interventnih mera za pomoć medijima u uslovima krize, usvojenih 25.06.2009, od posebnog je značaja za medije. Monitoring pokazuje da su od usvojenih mera, realizovane samo:

- smanjenje naknada RRA, kroz usvojene i odobrene izmene Pravilnika o visini naknada, koje su stupile na snagu 18.07.2009. i

- obezbeđivanje 60 miliona dinara za sufinansiranje projekata u oblasti informisanja (realizacija ove mere, uz dodatnih 20 miliona dinara, koje je obezbedilo Ministarstvo kulture, otpočela je kroz konkurs Ministarstva kulture za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja od 30.07.2009).

Vlada, do kraja jula, nije dala svoju saglasnost na Odluku UO RATELa od 21.07.2009, o privremenom smanjenju naknada za korišćenje radio-frekvencija. Ostale mere Vlade nisu do zaključenja ovog izveštaja konkretizovane, niti realizovane, odnosno o tome nema pouzdanih informacija. Nije realizovano međusobno usaglašavanje tarifa naknada kolektivnih organizacija, radi njihovog smanjenja, kroz proces konsultacija sa korisnicima. Nema informacija o usmeravanju sredstava opredeljenih za oglasne kampanje posvećene različitim društveno korisnim aktivnostima Vlade i njihovih ministarstava, niti je vidljiva realizacija ove mere u medijima. Pomoć Vlade i nadležnih ministarstava regulatornim agencijama za zatvaranje stanica koje emituju radio i TV programa bez dozvola, u posmatranom periodu, nije dala dovoljne rezultate ili nije realizovana. Nema podataka o tome da li je i koliko medija dobilo kredit pod povoljnijim uslovima.

Pored toga, u posmatranom periodu, počela je primena izmenjene Tarife SOKOJa, kojom su utvrđeni, za 12,5% viši iznosi minimalnih naknada, koje emiteri plaćaju za korišćenje muzičkih dela. SOKOJ, tako, nije postupio u skladu sa preporukom Vlade iz Zaključka o merama za pomoć medijima u uslovima krize.

Kako su mere Vlade hitne prirode, moralo je biti obezbeđeno njihovo sprovođenje bez odlaganja. Nažalost, Vlada i nadležni organi, u posmatranom periodu, nisu pokazali dovoljno spremnosti da dalje konkretizuju i obezbede realizaciju usvojenih mera, koje gube značaj odlaganjem njihove primene.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Vlada je na sednici od 02. jula 2009, usvojila Strategiju za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, na predlog Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo. Kao datum potpunog prelaska na digitalno zemaljsko emitovanje televizijskog programa u Republici Srbiji, utvrđen je 4. april 2012. godine. Sastavni deo Strategije je Akcioni plan za njenu primenu, kojim su predviđene obaveze nadležnih organa u procesu digitalizacije i utvrđeni rokovi za njihovu realizaciju.

Prvobitni tekst Nacrta Strategije je nakon procesa javne rasprave donekle izmenjen, prihvatanjem argumentovanih predloga i mišljenja predstavnika medijske industrije, nakon čega je poslat na usvajanje Vladi.

Očekivalo se da Vlada, istovremeno sa Strategijom, donese Odluku kojom će se iz RTSa izdvojiti emisioni sistem i osnovati novo javno preduzeće, koje bi upravljalo nacionalnom emisionom infrastrukturom, pod nediskriminatornim uslovima. Pretpostavlja se da razlozi nedonošenja ove odluke leže u zahtevu RTSa da mu se omogući privilegovan položaj i nastavak besplatnog korišćenja emisione infrastrukture. Odlaganje donošenja ove odluke, ozbiljno dovodi u pitanje sprovođenje Strategije, u skladu sa rokovima definisanim Akcionim planom. Izdvajanje emisione tehnike iz RTSa bilo je predviđeno još Zakonom o radiodifuziji iz 2002. godine i Strategijom razvoja radiodifuzije iz 2005. godine.

Tekst Strategije i Akcionog plana, preuzmite [ovde](#)

VI PROCES PRIVATIZACIJE

U posmatranom periodu, privatizacija medija nije nastavljena. Nadležno Ministarstvo kulture i dalje nema predlog rešenja ovog pitanja. Od najavljene strategije za ceo medijski sektor, kojom bi bilo regulisano i ovo pitanje, nema ni naznaka. Umesto toga, jul je obeležilo uvršćivanje Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, po hitnom postupku, na dnevni red 11. vanrednog zasedanja Narodne skupštine. O Zakonu je bilo više reči u odeljku III ovog Izveštaja, o usvajanju novih propisa. Ovde samo ističemo da je i ovaj zakon pokazao da nema jasnog dogovora, niti konkretne ideje vlasti o tome, u kom pravcu treba da se razvija medijski sektor. Sporni zakon je predložilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, a njegovim eventualnim usvajanjem, stvoriće se dodatna konfuzija i neravnoteža na medijskom tržištu.

U julu je takođe bilo primetno i aktiviranje pojedinih neprivatizovanih medija, koji su tražili da se ovo pitanje reši, ali na različit način. Zaposleni u novosadskom "Dnevnik holdingu", traže štrajkom, između ostalog i nastavak privatizacije, prekinute pre tri godine. S druge strane, pet regionalnih radio i TV stanica, osnivača „Kragujevačke inicijative“, zahtevaju da postanu regionalni javni servisi, smatrajući da je to za njih pravi način završetka tranzicije medija.

MIŠLJENJE

Završetak privatizacije medija morao bi biti prioritetan zadatak nadležnih organa. Svako dalje odlaganje rešavanja ovog pitanja, dodatno komplikuje položaj ne samo neprivatizovanih, već svih medija u Srbiji, zbog različitih pravnih režima koji važe za komercijalne medije sa jedne, odnosno javne, sa druge strane. Ministarstvo kulture može na jednostavan način rešiti pitanje dalje privatizacije medija. U njegovoj nadležnosti je donošenje akta kojim se bliže uređuje ovaj postupak. Dosadašnja iskustva u praksi, pokazala su dobre i loše strane sprovedenih privatizacija, pa bi odgovarajućim izmenama Pravilnika kojim se privatizacija uređuje, ranija loša rešenja mogla biti prevaziđena. Za završetak procesa tranzicije medija i za dalju demokratizaciju društva, važno je uspostaviti

ravnopravne uslove svima na medijskom tržištu, što u situaciji, dok je deo medija u javnom vlasništvu, nije moguće. Ideja regionalnih javnih servisa, kao alternativa potpunoj privatizaciji, zahtevala bi ustanovljavanje stabilnih i nezavisnih izvora finansiranja, kao i sistemske garancije uređivačke nezavisnosti od centara političke moći, o čemu niko od protivnika privatizacije ne govori.

VII ZAKLJUČAK

Medijske slobode, u posmatranom periodu, dodatno su ugrožene, kako efektima ekonomske krize, tako i pokušajima da se, kroz izmene pravnog okvira za rad medija, prošire mogućnosti represivnog delovanja vlasti. Vladine interventne mere za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize, nisu sprovedene u celosti, a u meri u kojoj jesu, nisu se pokazale ni kao dovoljne, niti kao efikasne. Predložene izmene pravnog okvira, posebno Predlog izmena Zakona o javnom informisanju, usled ishitrenosti u donošenju i odsustva odgovarajuće javne rasprave, prete da budu neproporcionalne cilju koji se njima želi postići i da objektivno ugroze slobodu izražavanja. Sporost u implementaciji i selektivna primena postojećih propisa, s jedne strane, te ishitrenost u usvajanju novih, bez odgovarajuće analize mogućih posledica, s druge, dodatno potvrđuju odsustvo bilo kakve jasno definisane i dugoročne medijske strategije aktuelne vlasti. Prevazilaženje ovakve situacije kao nužni preduslov ima postizanje šireg društvenog konsenzusa o ciljevima i pravcima medijske reforme u Srbiji. U protivnom, prete dalje urušavanje medijske scene, sa krajnje neizvesnim ishodom.